

Bruselis, 2014 05 28
COM(2014) 330 final

KOMISIJOS KOMUNIKATAS EUROPOS PARLAMENTUI IR TARYBAI

Europos energetinio saugumo strategija

{SWD(2014) 330 final}

Europos Sąjungos gerovė ir saugumas priklauso nuo stabilaus ir pakankamo kiekio energijos tiekimo. Tai, kad daugumos valstybių narių piliečiai nepatyrė ilgalaikio energijos tiekimo sutrikimo nuo praėjusio amžiaus šeštąjį dešimtmetį kilusių naftos krizių, rodo valstybių narių ir ES sėkmę užtikrinant tiekimo saugumą. Daugeliui piliečių energija yra savaime suprantamas dalykas, į kurį neatkreipiama dėmesio. Toks požiūris smarkiai veikia nacionalinius sprendimus dėl energetikos politikos – energijos tiekimo saugumo aspektas pagal svarbą nėra lygiavertis kitiems aspektams.

Vis dėlto 2006 ir 2009 m. žiemomis kilę laikini dujų tiekimo sutrikimai smarkiai paveikė ES piliečius kai kuriose rytinėse valstybėse narėse. Tai buvo akivaizdus pavojaus signalas, kad būtina parengti bendrą Europos energetikos politiką. Nuo tada buvo daug padaryta siekiant sustiprinti su dujų tiekimu susijusį ES energetinį saugumą ir sumažinti visiškai nuo vieno tiekėjo priklausomų valstybių narių skaičių. Tačiau, nepaisant visų pasiekimų stiprinant infrastruktūrą ir įvairinant tiekėjus, ES išlieka pažeidžiama išorės sukrėtimams energetikos srityje – tai aiškiai rodo toliau pateikti duomenys. Todėl ES reikalinga tvirta energetinio saugumo strategija, kuria būtų didinamas atsparumas šiems sukrėtimams ir energijos tiekimo sutrikimams trumpuoju laikotarpiu, ir mažinama priklausomybė nuo tam tikros rūšies kuro, energijos tiekėjų ir maršrutų ilguoju laikotarpiu. Nacionalinio ir ES lygmens politikos formuotojai turi paaiškinti piliečiams, ką reiškia šios priklausomybės mažinimo pasirinkimai.

Pagrindiniai ES energetinio saugumo faktai ir duomenys

- Šiandien ES importuoja 53 % suvartojamos energijos. Priklausomybė nuo energijos importo yra susijusi su žalia nafta (importuojama beveik 90 % naftos), gamtinėmis dujomis (66 %), šiek tiek mažiau – su kietuoju kuru (42 %) ir branduoliniu kuru (40 %).
- Nors vienos valstybės narės yra labiau pažeidžiamos už kitas, energijos tiekimo saugumo klausimas aktualus kiekvienai valstybei narei. Tai ypač pasakytina apie mažiau integruotus ir sujungtus regionus, tokius kaip Baltijos jūros ir Rytų Europos.
- Labiausiai neatidėliotinas energijos tiekimo saugumo klausimas – priklausomybė nuo vieno išorės tiekėjo. Tokia priklausomybė visų pirma yra dujų sektoriuje, tačiau taip pat pastebima elektros energijos sektoriuje:
 - šešios valstybės narės, importuodamos dujas, yra visiškai priklausomos nuo Rusijos kaip vienintelio išorės tiekėjo, ir trys iš jų gamtines dujas naudoja daugiau kaip ketvirtadaliui savo bendrų energijos poreikių patenkinti. 2013 m. energijos išteklių tiekimas iš Rusijos sudarė 39 % ES gamtinių dujų importo arba 27 % ES suvartojamų dujų; Rusija eksportavo 71 % savo dujų į Europą, daugiausiai į Vokietiją ir Italiją (žr. 1 priedą);
 - elektros energijos srityje trijų valstybių narių (Estijos, Latvijos ir Lietuvos) elektros energijos tinklo veikimas ir balansavimas yra priklausomas vieno išorės operatoriaus;
- ES išorės energijos išlaidos sudaro daugiau kaip 1 mlrd. EUR per dieną (maždaug 400 mlrd. EUR 2013 m.) – tai atitinka daugiau nei penktadalį viso ES importo. ES importuoja žalios naftos ir (arba) naftos produktų už daugiau nei 300 mlrd. EUR, iš jų trečdalį iš Rusijos.
- ES energetinį saugumą taip pat reikia vertinti atsižvelgiant į augantį energijos poreikį pasaulyje, kuris iki 2030 m. turėtų padidėti 27 % ir dėl kurio įvyks esminių pokyčių, susijusių su energijos tiekimu ir prekybos srautais.

Toliau aprašoma strategija paremta keliais pranašumais ir patirtimi, įgyta taikant dabartinę politiką, taip pat Sąjungos atsako reaguojant į ankstesnes energijos tiekimo krizes veiksmingumu: padidinusi tarpusavio jungčių skaičių Europa padarė didelę pažangą energijos vidaus rinkos kūrimo užbaigimo srityje, Europos energijos vartojimo intensyvumo rezultatai yra vieni geriausių pasaulyje ir, palyginti su jos pagrindiniais partneriais, jos energijos rūšių derinys yra labiau subalansuotas.

Vis dėlto labai dažnai energetinio saugumo klausimai sprendžiami tik nacionaliniu lygmeniu, visapusiškai neatsižvelgiant į valstybių narių tarpusavio priklausomybę. Esminis veiksnys didesniajam energetiniam saugumui užtikrinti visų pirma yra susijęs su kolektyviškesniu požiūriu, grindžiamu geru vidaus rinkos veikimu ir glaudesniu bendradarbiavimu regioniniu ir Europos lygmenimis, ypač tinklo vystymo koordinavimo ir rinkų atvėrimo srityse, ir, antra, glaudesniu išorės veiksmų derinimu, be kita ko, plėtos priemonėmis užtikrinant, kad šalys kandidatės ir potencialios kandidatės laikytųsi šių pagrindinių principų.

Šiandien ES yra vienintelė didelė ekonominė jėga, 50 % savo elektros energijos pagaminanti neišmesdama šiltnamio efektą sukeliančių dujų¹. Ši tendencija turi būti tęsiama. Ilgalaikėje perspektyvoje Sąjungos energetinis saugumas yra neatsiejamas nuo perėjimo prie konkurencingos mažo anglies dioksido kiekio technologijų ekonomikos, kurioje mažinamas importuoto iškastinio kuro naudojimas, ir būtinybė pereiti prie tokios ekonomikos bus energetinį saugumą didinantis veiksnys. Todėl ši Europos energetinio saugumo strategija yra 2030 m. klimato ir energetikos politikos sistemos² dalis ir visiškai atitinka mūsų konkurencingumo ir pramonės politikos³ tikslus. Todėl, kaip nurodė Europos Vadovų Taryba, yra svarbu, kad būtų greitai priimti sprendimai dėl šios sistemos ir kad valstybės narės sparčiau bendrai parengtų ir įgyvendintų ilgalaikius planus dėl konkurencingos, patikimos ir tvarios energetikos. Norint išspręsti energetinio saugumo klausimus greitai besikeičiančioje aplinkoje prireiks lankstumo, gebėjimo prisitaikyti ir keistis. Taigi šią strategiją gali reikėti keisti atsižvelgiant į kintančias aplinkybes.

Strategijoje išdėstomos sritys, kuriose reikia priimti sprendimus arba įgyvendinti konkrečius veiksmus trumpuoju, vidutinės trukmės ir ilguoju laikotarpiu, kad būtų sprendžiami energetinio saugumo klausimai. Ji pagrįsta šiais aštuoniais pagrindiniais elementais, kuriais visais kartu skatinamas visoms valstybėms narėms naudingas glaudesnis bendradarbiavimas, kartu atsižvelgiant į nacionalinius energijos šaltinių pasirinkimus, ir yra grindžiami solidarumo principu:

1. neatidėliotini veiksmai siekiant padidinti ES pajėgumą įveikti didelį tiekimo sutrikimą 2014–2015 m. žiemą;
2. ekstremalių situacijų arba solidarumo mechanizmų stiprinimas, įskaitant rizikos vertinimo ir nenumatytų atvejų planų koordinavimą, ir strateginės infrastruktūros apsauga;
3. energijos poreikio mažinimas;
4. gerai veikiančios ir visiškai integruotos vidaus rinkos sukūrimas;
5. energijos gamybos Europos Sąjungoje didinimas;

¹ 23 % elektros energijos pagaminama panaudojant atsinaujinančių išteklių energiją ir 27 % – branduolinę energiją.

² COM(2014) 15.

³ Komisijos komunikatas „Dėl Europos pramonės atgimimo“, COM(2014) 014.

6. tolesnis energetikos technologijų plėtojimas;
7. išorės tiekimo ir susijusios infrastruktūros įvairinimas;
8. nacionalinės energetikos politikos koordinavimo gerinimas ir vieningos pozicijos vykdant išorės energetiką politiką laikymasis.

1. NEATIDĖLIOTINI VEIKSMAI SIEKIANT PADIDINTI ES PAJĖGUMĄ ĮVEIKTI DIDELĮ TIEKIMO SUTRIKIMĄ 2014–2015 M. ŽIEMĄ

Atsižvelgiant į dabartinius įvykius Ukrainoje ir energijos tiekimo sutrikimo galimybę, trumpalaikiai veiksmai turi būti sutelkti tose šalyse, kurios yra priklausomos nuo vienintelio dujų tiekėjo.

Rengdamasi žiemai Komisija bendradarbiaus su valstybėmis narėmis, reguliavimo institucijomis, perdavimo sistemų operatoriais ir kitais veiklos vykdytojais siekdama pagerinti Sąjungos parengtį tiekimo sutrikimų atveju. Ypatingas dėmesys bus skiriamas pažeidžiamoms vietovėms, saugojimo pajėgumų didinimui (pvz., visiškai panaudojant Latvijos saugojimo pajėgumus Baltijos jūros regione), dujų transportavimo priešinga kryptimi galimybės sukūrimui (remiantis sėkmingu Slovakijos ir Ukrainos susitarimo memorandumo pavyzdžiu), tiekimo saugumo planų regioniniu lygmeniu parengimui ir geresniam suskystintų gamtinių dujų potencialo išnaudojimui.

Pagrindiniai veiksmai

Komisija ir valstybės narės turėtų:

- stiprinti bendradarbiavimą Dujų koordinavimo grupėje⁴ ir visų pirma toliau stebėti gamtinių dujų srautus ir dujų atsargų lygį bei ES ir (arba) regioniniu lygmeniu koordinuoti nacionalinius rizikos vertinimus ir nenumatytų atvejų planus;
- atnaujinti rizikos vertinimus ir prevencinius veiksnių planus bei ekstremalių situacijų valdymo planus, kaip numatyta Reglamente Nr. 994/2010;
- pradėti energetinio saugumo testavimą nepalankiausiomis sąlygomis, atsižvelgiant į tiekimo sutrikimų riziką ateinančią žiemą ir, prireikus, parengti atsarginius mechanizmus, pavyzdžiui, padidinti dujų atsargas, sukurti ekstremalių situacijų infrastruktūrą bei priešingos krypties srauto infrastruktūrą ir sumažinti energijos poreikį arba per labai trumpą laiką pereiti prie alternatyvaus kuro rūšių;
- toliau bendradarbiauti su dujų tiekėjais ir perdavimo sistemos operatoriais siekiant nustatyti galimus trumpalaikius papildomo tiekimo, visų pirma SGD, šaltinius.

2. EKSTREMALIŲ SITUACIJŲ ARBA SOLIDARUMO MECHANIZMŲ STIPRINIMAS, ĮSKAITANT RIZIKOS VERTINIMO IR NENUMATYTŲ ATVEJŲ PLANŲ KOORDINAVIMĄ, IR STRATEGINĖS INFRASTRUKTŪROS APSAUGA

ES didžiausias prioritetas – užtikrinti, kad kuo geresne parengtimi ir planavimu būtų padidintas atsparumas staigaus energijos tiekimo sutrikimo atveju, apsaugota strateginė infrastruktūra ir kolektyviai remiamos labiausiai pažeidžiamos valstybės narės.

⁴ Įsteigta Reglamentu (ES) Nr. 994/2010 dėl dujų tiekimo saugumo užtikrinimo priemonių.

2.1. Naftos atsargos

Valstybės narės yra įpareigosios sukaupti ir išlaikyti privalomąsias žalios naftos ir (arba) naftos produktų atsargas – tai leis sumažinti tiekimo sutrikimo riziką⁵. Dabartinės atsargos sudaro apie 120 vartojimo dienų kiekį ir tai gerokai viršija minimalų 90 tiekimo dienų atsargų reikalavimą. Be to, ES atsargų saugojimo įpareigojimas dera ir yra susijęs su Tarptautinės energetikos agentūros (TEA) parengtais naftos atsargų saugojimo įpareigojimais. Pasitvirtino, kad šios priemonės yra svarbios ir veiksmingos. Esminis dalykas siekiant krizės atveju riboti rinkos kainų svyravimus – užtikrinimas, kad nebūtų fizinio pasiūlos trūkumo. Todėl ES turėtų toliau skatinti tarptautinį su naftos atsargomis ir naftos rinkomis susijusį bendradarbiavimą ir skaidrumą, visų pirma įtraukiant didelius naujus vartotojus, kaip antai Kiniją ir Indiją.

2.2. Dujų tiekimo sutrikimo rizikos prevencija ir mažinimas

Nuo 2006 ir 2009 m. dujų tiekimo krizių ES sustiprino savo koordinavimo gebėjimus užkirsti kelią galimiems dujų tiekimo sutrikimams ir juos sumažinti⁶. Dabar yra privaloma investuoti į pagalbines infrastruktūras: iki 2014 m. gruodžio 3 d. valstybės narės turi sugebėti patenkinti poreikį piko metu net ir tada, kai sutrinka vieno didžiausio infrastruktūros objekto veikimas. Be to, turi būti užtikrinta priešingos krypties srauto visose tarpvalstybinėse jungtyse tarp valstybių narių galimybė.

ES taip pat yra geriau pasirengusi dujų tiekimo sutrikimų problemai spręsti. Galioja ES taisyklės tiekimui saugomiems vartotojams (pvz., vartotojams, kurie dujas naudoja šildymui) esant sunkioms sąlygoms, įskaitant infrastruktūros sutrikimo įprastomis žiemos sąlygomis atveju, užtikrinti, ir valstybės narės turi parengti parengties ekstremaliosioms situacijoms planus ir reagavimo į ekstremalias situacijas planus. Dujų koordinavimo grupė, kurioje dalyvauja valstybių narių, reguliavimo institucijų ir visų suinteresuotųjų šalių atstovai, pasirodė esanti veiksminga ES lygmens platforma informacijai tarp ekspertų keistis ir veiksams koordinuoti. Šiomis taisyklėmis nustatoma europinė sistema, kuria skatinamas pasitikėjimas ir užtikrinamas solidarumas, nes ja užtikrinama, kad valstybės narės vykdytų savo nacionalinius įsipareigojimus ir bendrai didintų tiekimo saugumą.

Ligšiolinė dujų tiekimo saugumo srities patirtis parodė, kad glaudesnis tarpvalstybinis bendradarbiavimas, pavyzdžiui, rengiant rizikos vertinimus (testavimą nepalankiausiomis sąlygomis) ir tiekimo saugumo planus regioniniu ir ES lygmenimis, kuriant dujų saugyklų reglamentavimo sistemą, kuria pripažįstama jų strateginė svarba tiekimo saugumui, arba nustatant tikslesnę ES masto saugomų vartotojų apibrėžtį, yra sinergiškas. Šie klausimai bus nagrinėjami Komisijai visapusiškai peržiūrint esamas Dujų tiekimo saugumo reglamento nuostatas ir jų įgyvendinimą; šią peržiūrą numatoma užbaigti iki 2014 m. pabaigos.

Be to, tarptautiniu lygmeniu su pagrindiniais strateginiais partneriais galima numatyti naujų tiekimo saugumo priemonių. Greitai reaguoti nedidelio sutrikimo atveju būtų

⁵ 2009 m. rugsėjo 14 d. Direktyva 2009/119/EB, kuria valstybės narės įpareigojamos išlaikyti privalomąsias žalios naftos ir (arba) naftos produktų atsargas.

⁶ 2010 m. spalio 20 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) Nr. 994/2010 dėl dujų tiekimo saugumo užtikrinimo priemonių, kuriuo panaikinama Tarybos direktyva 2004/67/EB.

galima turint virtualų bendrą pajėgumų rezervą, kuriame pavyzdžiui, prižiūrint TEA, galėtų būti sutelktas minimalus esamų saugumo atsargų kiekis⁷.

2.3. Ypatingos svarbos infrastruktūros objektų apsauga

ES pradėjo rengti politikos nuostatas, kuriomis siekiama spręsti ypatingos svarbos infrastruktūros objektų, įskaitant energetikos infrastruktūros objektus, fizinės apsaugos (nuo grėsmių, pavojų...) klausimą⁸. Vis daugiau dėmesio turėtų būti skiriama IT saugumui. Be to, būtina surengti platesnes diskusijas dėl strateginės energetikos infrastruktūros, kaip antai dujų ir elektros energijos perdavimo sistemų, kuriomis teikiamos esminės paslaugos visiems vartotojams, apsaugos. Šiose diskusijose turėtų būti sprendžiamas klausimas, susijęs su ES nepriklausančių subjektų, visų pirma pagrindinių šalių tiekėjų, kurios siekia ne plėtoti ES tinklus ir infrastruktūrą, bet patekti į ES energijos rinką arba varžyti įvairinimą, valstybinių įmonių, valstybinių bankų arba valstybinių fondų strateginės infrastruktūros objektų kontrole. Būtina užtikrinti, kad ES nepriklausantys pirkėjai, įsigydami strateginę infrastruktūrą, laikytųsi galiojančių ES teisės aktų. Taip pat reikėtų įvertinti bendros energetikos sistemos, kurioje būtų galima tinkamai subalansuoti centralizuotą ir decentralizuotą energijos gamybą, pranašumus, siekiant sukurti ekonomiškai veiksmingą sistemą, atsparią sutrikimams atskirų pagrindinių subjektų veiklos nutrūkimo atveju.

Galiojančiose nuostatose dėl dujų perdavimo veiklos atskyrimo jau yra numatytas mechanizmas, kuriuo užtikrinama, kad ES nepriklausančių subjektų kontroliuojami perdavimo sistemos operatoriai laikytųsi tokių pačių įsipareigojimų kaip ir kontroliuojami ES subjektų. Vis dėlto pastarojo meto patirtis rodo, kad tam tikri ES nepriklausantys operatoriai siekia išvengti ES teisės aktų laikymosi ES teritorijoje, todėl gali reikėti numatyti griežtesnį galiojančių taisyklių taikymą ir sugriežtinti ES ir valstybių narių lygmenimis taikomas taisykles. Atsižvelgiant į šias aplinkybes taip pat turi būti užtikrinta, kad būtų paisoma ES vidaus rinkos taisyklių, ypač susijusių su viešuoju pirkimu.

2.4. Valstybių narių solidarumo mechanizmai

Solidarumas, kuris yra skiriamasis ES bruožas, reiškia praktinę paramą toms valstybėms narėms, kurios būtų labiausiai pažeidžiamos įvykus dideliems energijos tiekimo sutrikimams. Todėl turėtų būti rengiami ir reguliariai peržiūrimi tinkami nenumatytų atvejų planai, pagrįsti energetikos sistemų testavimu nepalankiausiomis sąlygomis, ir vykdomos diskusijos su nacionalinėmis valdžios institucijomis ir pramonės atstovais, siekiant užtikrinti minimalų ES vidaus alternatyvaus kuro tiekimą privalomosioms atsargoms papildyti. Atsižvelgiant į dabartinius įvykius, dėmesys pirmiausia turėtų būti skiriamas valstybėms narėms prie ES rytinės sienos; prireikus šalys kandidatės ir potencialios šalys kandidatės galėtų būti įtrauktos į tokius mechanizmus.

Pagrindiniai veiksmai

Komisija:

- peržiūrės esamus energijos tiekimo saugumo užtikrinimo mechanizmus ir,

⁷ Ši galimybė buvo pabrėžta 2014 m. gegužės 6 d. Romoje įvykusiame G7 energetikos ministrų susitikime priimtame bendrame pareiškime.

⁸ 2008 m. gruodžio 8 d. Direktyva 2008/114/EB dėl Europos ypatingos svarbos infrastruktūros objektų nustatymo ir priskyrimo jiems bei būtinybės gerinti jų apsaugą vertinimo.

prireikus, pasiūlys juos sustiprinti, taip pat pasiūlys strateginės energetikos infrastruktūros apsaugos priemonių ir tinkamą centralizuotą ir decentralizuotą objektų pusiausvyrą užtikrinančių priemonių;

- pasiūlys valstybėms narėms ir pramonei naujų nenumatytų atvejų koordinavimo mechanizmų ir rizikos vertinimu (energetinio saugumo testavimu nepalankiausiomis sąlygomis) paremtų energijos tiekimo jos trūkumą patiriančioms šalims planų. Šiuo metu neatidėliotinas dėmesys turėtų būti skiriamas visoms valstybėms narėms prie rytinės ES sienos.

3. ENERGIJOS POREIKIO MAŽINIMAS

Mažinti energijos poreikį yra vienas iš veiksmingiausių būdų ES priklausomybei nuo išorės energijos tiekėjų ir kainų šuolių rizikai sumažinti. Dabartinė padėtis dar labiau verčia siekti jau anksčiau sutarto 20 % ES energijos vartojimo efektyvumo tikslo – jį pasiekus 2020 m. bus sutaupyta 371 mln. TNE pirminės energijos, palyginti su prognozėmis. Tiek sutaupyti bus galima, jeigu atitinkamuose teisės aktuose numatytos priemonės bus taikomos griežtai ir nedelsiant. Tai visų pirma pasakytina apie Energijos vartojimo efektyvumo direktyvą ir Pastatų energinio naudingumo direktyvą.

Sutaupyti didelį kiekį energijos įmanoma tik jei yra aiškiai nustatyti prioritetiniai sektoriai ir sutelkiamas investicijų kapitalas, kuriuo galima nesunkiai pasinaudoti. Paspartinus pastatų renovavimą energijos poreikis pastatų sektoriuje, kuriame sunaudojama maždaug 40 % ES energijos ir trečdalis gamtinių dujų⁹, galėtų būti sumažintas net trim ketvirtadaliais. Prie to daug prisidėti taip pat galėtų centralizuoto šildymo ir vėsinimo sistemų tobulinimas. Pramonės sektorius sunaudoja apie ketvirtadalį ES sunaudojamų dujų ir jame yra didelis energijos vartojimo efektyvumo didinimo potencialas sustiprinant apyvartinių taršos leidimų prekybos sistemą, kaip siūlo Komisija pagal 2030 m. klimato ir energetikos sistemą.¹⁰

Siekiant paskatinti tolesnes privačiojo sektoriaus, kuriam tenka svarbus vaidmuo, investicijas, Europos struktūriniai ir inovacijų (ESI) fondai specialiai mažo anglies dioksido kiekio technologijų ekonomikos investicijoms, įskaitant energijos vartojimo efektyvumą, paskyrė¹¹ ne mažiau kaip 27 mlrd. EUR. Dabartinė šių fondų valstybėse narėse programavimo analizė rodo, kad faktiškai šių investicijų suma padidės iki daugiau kaip 36 mlrd. EUR. Su ESI fondų įnašu¹² sukurtos finansinės priemonės gali paskatinti papildomas privataus kapitalo investicijas, o energetinių paslaugų bendrovių nauji verslo modeliai gali leisti sutaupyti visoje energetikos sistemoje.

Pagrindiniai veiksmai

Valstybės narės turėtų:

- paspartinti priemonių, kad būtų pasiektas 2020 m. energijos vartojimo

⁹ Daugiausia patalpoms šildyti ir buitiniam karštam vandeniui ruošti.

¹⁰ Komisijos komunikatas „Energijos kainos ir sąnaudos Europoje“, p. 11.

¹¹ Bent 12 %, 15 % arba 20 % nacionalinių Europos regioninės plėtros fondo (ERPF) asignavimų turi būti investuojama siekiant remti perėjimą prie mažo anglies dioksido kiekio technologijų ekonomikos visuose sektoriuose atitinkamai mažiau išsivysčiusiuose, pereinamojo laikotarpio ir labiau išsivysčiusiuose ES regionuose. Jei tokioms investicijoms naudojamas Sanglaudos fondas, mažiau išsivysčiusių regionų dalis didėja iki 15 %.

¹² Pavyzdžiui, „renovacijos paskola“ yra standartizuota tipinė priemonė, paremta rizikos pasidalijimo paskolų modeliu.

efektyvumo tikslas, įgyvendinimą, sutelkdamas dėmesį į šildymą ir izoliaciją pastatų ir pramonės sektoriuose, visų pirma:

- visapusiškai įgyvendindamos Energijos vartojimo efektyvumo direktyvą ir Pastatų energinio naudingumo direktyvą,
- stiprindamos reguliavimo ir viešąją finansinę paramą, kad būtų paspartintas pastatų renovavimo tempas ir centrinio šildymo sistemų tobulinimas arba diegimas,
- skatindamos energetines paslaugas ir naujas reagavimo į paklausą technologijas, kurioms skiriama ES finansinė parama, visų pirma ESI fondų, gali papildyti nacionalines finansavimo programas;
- sparčiau įgyvendindamos Merų pakte dalyvaujančių savivaldybių pateiktus tvarios energijos veiksmų planus;
- skatindamos efektyvų energijos vartojimą pramonėje sustiprindamos ES apyvartinių taršos leidimų prekybos sistemą.

Komisija:

- šią vasarą peržiūrės Energijos vartojimo efektyvumo direktyvą, siekdama įvertinti pažangą siekiant 2020 m. energijos vartojimo efektyvumo tikslo ir nurodys, kaip energijos vartojimo efektyvumas gali prisidėti prie 2030 m. energetikos ir klimato kaitos politikos strategijos;
- nustatys aiškius prioritetinius sektorius (būstų, transporto ir pramonės), kuriuose energijos vartojimo efektyvumą galima pasiekti vidutinės trukmės ir ilguoju laikotarpiu, be kita ko tiekimo sutrikimams labiausiai pažeidžiamose valstybėse narėse;
- nustatys likusias kliūtis energijos vartojimo efektyvumo priemonių diegimui ir tikros energijos vartojimo efektyvumo paslaugų rinkos plėtrai bei pasiūlys, kaip šias kliūtis šalinti neteisėtais priemonėmis;
- remdamasi įgyta patirtimi peržiūrės Energijos vartojimo efektyvumo ženklinimo ir Ekologinio projektavimo direktyvas, siekdama užtikrinti, kad būtų veiksmingiau sumažintas energijos vartojimas ir kitoks produktų poveikis aplinkai.

4. GERAI VEIKIANČIOS IR VISIŠKAI INTEGRUOTOS VIDAUS RINKOS SUKŪRIMAS

Europos energijos vidaus rinka yra būtina sąlyga energetiniam saugumui užtikrinti ir mechanizmas jam pasiekti ekonominiu požiūriu efektyviausiu būdu. Šią rinką galintys paveikti vyriausybių veiksmai, pvz., nacionaliniai sprendimai dėl atsinaujinančiosios energijos ar energijos vartojimo efektyvumo tikslų, sprendimai remti investicijas į branduolinės energijos gamybą (ar nutraukti branduolinių objektų eksploatavimą) arba sprendimai remti pagrindinius infrastruktūros projektus (pavyzdžiui, „Nordstream“, „Southstream“, TAP arba Baltijos SGD terminalą) turi būti svarstomi Europos ir (arba) regioniniu lygmenimis, siekiant užtikrinti, kad vienoje valstybėje narėje priimti sprendimai nekeltų grėsmės energijos tiekimo saugumui kitoje valstybėje narėje. ES lygiu esama įvairių priemonių tokiems projektams įgyvendinti koordinuotai ir laikantis *acquis* (vidaus rinkos teisės aktai, TEN-E gairės, valstybės pagalbos kontrolė). Kad Europos energetinio saugumo strategija būtų reali, būtina, kad prieš priimant vykdymą

užtikrinančias priemones vyktų ne tik nacionalinio, bet ir ES lygmens strateginės diskusijos.

4.1. Elektros energijos ir dujų vidaus rinkos veikimo gerinimas

Trečiajame energijos vidaus rinkos teisės aktų rinkinyje nustatyta sistema, pagal kurią turi būti plėtojama Europos vidaus rinka. Valstybių vadovai susitarė, kad vidaus rinka turėtų būti sukurta iki 2014 m. Yra teigiamų pokyčių, tačiau dar daug ką reikia nuveikti.

Pasiekta teigiamų poslinkių regioninių rinkų integracijos srityje. Konkurencingos ir likvidžios rinkos veiksmingai apsaugo nuo individualių tiekėjų piktnaudžiavimo rinkos ar politine galia. Gerai parengti prekybos mechanizmai ir likvidžios neatidėliotinių sandorių rinkos (kurie jau veikia naftos ir anglių atveju) gali teikti veiksmingų trumpalaikių sprendimų sutrikimų atveju. Jeigu ištekliai vamzdiniais ir tinklais galėtų būti transportuojami iš vienos vietos į kitą, toks pat saugumas galėtų būti užtikrintas dujų ir elektros energijos srityje.

Europos energijos rinkos integracijai buvo ir bus itin svarbus regioninis metodas, tiek dėl tarpvalstybinių mainų, tiek dėl tiekimo saugumo (įskaitant, prireikus, pajėgumų mechanizmus¹³). Pavyzdį elektros energijos sektoriuje parodė Šiaurės šalys (Suomija, Švedija, Danija ir Norvegija) jau seniai integravusios savo rinkas į *NordPool*. Atitinkamai Šiaurės Vakarų Europoje penkiašalis forumas (apimantis Prancūziją, Vokietiją, Belgiją, Nyderlandus, Liuksemburgą ir Austriją) pradėjo precedento neturinčius elektros energijos ir dujų sektorių integracijos projektus. Perdavimo sistemos operatoriai ir reglamentavimo institucijos taip pat ėmėsi ryžtingų veiksmų siekdami keliose srityse sujungti elektros energijos rinkas¹⁴. Dujų sektoriuje panašaus poveikio projektas – 2013 m. sukurta PRISMA platforma, kurioje 28 perdavimo sistemos operatorių tinklų, kuriais transportuojama 70 % Europos dujų, tarpusavio sujungimų pajėgumų aukcione parduodama skaidriai ir vienodai.

Vis dėlto atsiliekiama plėtojant konkurencingas ir tinkamai integruotas rinkas Baltijos valstybėse ir Pietryčių Europoje, ir tai joms neleidžia pasinaudoti susijusiais tiekimo saugumo privalumais. Reikalingas tikslinis požiūris spartesniam ypatingos svarbos infrastruktūros objektų (žr. 4.2 punktą) sukūrimui bei regioninių dujų mazgų šiuose regionuose sukūrimui.

Tinkamai įgyvendinus dujų sektoriaus tinklų kodeksus bus labai padidintas energetinis saugumas, nes bus padidintos galimybės atvirai ir nediskriminuojamai naudotis perdavimo sistemomis, kad dujas būtų galima laisvai ir lanksčiai perduoti visoje ES.

Be to, ir toliau turi būti griežtai taikomos antimonopolinės ir susijungimų kontrolės taisyklės, nes jomis užtikrinama, kad ES energijos tiekimo saugumo nemažintų antikonkurencinis elgesys, antikonkurencinis konsolidavimas arba energijos bendrovių vertikali integracija.

¹³ Komisijos komunikatas „Elektros energijos vidaus rinkos kūrimas ir geriausių viešojo įsikišimo rezultatų užtikrinimas“, C(2013) 7243.

¹⁴ Puikus tokio regioninio bendradarbiavimo pavyzdys – 2014 m. pradžioje šešiolikos valstybių narių tinklo operatorių ir energijos biržų sukurtas vadinamasis kitos paros rinkų susiejimas (angl. *day-ahead market coupling*).

4.2. Pagrindinių jungiamųjų linijų statybos spartinimas

Siekiant, kad energijos vidaus rinka būtų iš tiesų integruota ir konkurencinga, nepakanka vien tik bendros reguliavimo sistemos – taip pat reikia smarkiai plėsti energijos perdavimo infrastruktūrą, ypač tarpvalstybines jungiamąsias linijas tarp valstybių narių. Komisijos vertinimu, šioje srityje iki 2020 m. reikia apie 200 mlrd. EUR investicijų, tačiau šiuo metu rinka gali pateikti tik maždaug pusę šios sumos.

Reglamentas dėl transeuropinių energetikos tinklų gairių ir Europos infrastruktūros tinklų priemonė (EITP) buvo parengti siekiant nustatyti ir užtikrinti, kad būtų laiku įgyvendinti pagrindiniai Europai reikalingi projektai 12 prioritetinių koridorių ir sričių. Pirmasis Sąjungos bendro intereso projektų sąrašas buvo priimtas 2013 m. Dabar pagrindinis ES infrastruktūros politikos tikslas – užtikrinti, kad bendro intereso projektai būtų laiku įgyvendinti. Siekti šio tikslo padės supaprastinta leidimų išdavimo procedūra ir EITP numatyta 5,8 mlrd. EUR suma. EITP sudaro tik apie 3 % visų iki 2020 m. reikalingų 200 mlrd. EUR investicijų, tačiau ji gali padėti pritraukti kitų lėšų naudojant finansines priemones. Kad EITP galėtų kažką iš esmės pakeisti, ji turi būti nukreipta į keletą ypatingos svarbos projektų ir taip pat turi būti derinama su reguliavimo institucijų pastangomis finansuoti dalį infrastruktūros panaudojant tinklų tarifus bei, prireikus, valstybių narių veiksmais panaudojant Europos struktūrinius ir investicinius fondus. Tiek leidimų išdavimo, tiek projektų įgyvendinimo etapu turėtų būti deramai atsižvelgta į jau galiojančius ES aplinkosaugos teisės aktus ir gaires, siekiant užtikrinti ekologinį tvarumą ir užtikrinti visuomenės paramą ir pritarimą projektui¹⁵.

27 dujų srities ir 6 elektros energijos srities projektai buvo nurodyti kaip ypatingai svarbūs ES energetiniam saugumui trumpuoju ir vidutinės trukmės laikotarpiais (žr. 2 priede pateikiamą orientacinį sąrašą), nes manoma, kad dėl jų turėtų atsirasti daugiau ir įvairesnių tiekimo galimybių ir padidėti solidarumas labiausiai pažeidžiamose Europos vietose. Maždaug pusė šių projektų turėtų būti baigta iki 2017 m., likusius projektų objektus planuojama perduoti eksploatuoti iki 2020 m. Dauguma šių ypatingos svarbos projektų yra Rytų Europoje ir Pietvakarių Europoje. Šių projektų išlaidos sudaro maždaug 17 mlrd. EUR. Ypatingos svarbos bendro intereso projektai yra daugiausia didelės apimties projektai, išskyrus kelis suskystintų gamtinių dujų terminalus ir saugojimo projektus, jie iš esmės yra sudėtingi ir gali būti vėluojama juos įgyvendinti. Taigi, norint paspartinti jų įgyvendinimą nepakanka vien EITP paramos ankstyvuoju etapu. Todėl Komisija ketina aktyviau remti ypatingos svarbos projektus suburdama projektų vykdytojus techninėms galimybėms, kuriomis būtų galima paspartinti projektų įgyvendinimą, aptarti, nacionalines reguliavimo institucijas sutarti dėl tarpvalstybinio sąnaudų paskirstymo bei finansavimo ir atitinkamas ministerijas tvirtai politinei paramai užtikrinti pagal pirmąjį kvietimą, tačiau taip pat pagal vėlesnius kvietimus.

2014 m. kovo mėn. Europos Vadovų Tarybos išvadose buvo raginama *sparčiai įgyvendinti visas priemones, kad būtų pasiektas tikslas – tarpusavyje būtų sujungta bent 10 % visų valstybių narių įrengtųjų elektros energijos gamybos pajėgumų*. Šiuo metu vidutinis tinklų sujungimo lygis siekia maždaug 8 %. Atsižvelgdama į jungiamųjų linijų svarbą tiekimo saugumui sustiprinti ir būtinybę palengvinti tarpvalstybinę prekybą, Europos Komisija siūlo dabartinį 10 % sujungimo tikslą padidinti iki 15 %, kuris turėtų

¹⁵ Komisijos gairės dėl energetikos infrastruktūros poveikio aplinkai vertinimo procedūrų supaprastinimo ir bendro intereso projektų ir dėl didelės apimties tarpvalstybinių projektų poveikio aplinkai vertinimų.

būti pasiektas iki 2030 m., atsižvelgiant į išlaidų aspektus ir prekybinių mainų atitinkamuose regionuose potencialą.

4.3. Europos naftos rinka

Rusija yra viena iš pagrindinių ES žalios naftos, kuri šiuo metu perdirbama ES, tiekėjų ir kai kurios naftos perdirbimo įmonės yra pritaikytos šios žalios naftos perdirbimui. Nors yra pakankamų perdirbimo pajėgumų, kad būtų galima patenkinti bendrą naftos produktų poreikį, ES yra grynoji benzino eksportuotoja ir grynoji dyzelino, kuris įvežamas daugiausia iš Rusijos ir JAV, importuotoja. Dėl ES, JAV ir Rusijos tarpusavio priklausomybės naftos srityje, naftos atsargų prieinamumo ir galimybių pirkti ir transportuoti naftą pasaulio mastu šiuo metu su naftos tiekimu susijusios grėsmės ES nėra. Vis dėlto kai kuriuos klausimus reikia atidžiai stebėti ir jų atžvilgiu reikalingas labiau strateginis ES naftos politikos koordinavimas:

- ES naftos perdirbimo pramonės priklausomybė nuo Rusijos žalios naftos;
- padidėjusi Rusijos naftos pramonės koncentracija ir didesnio skaičiaus ES perdirbimo įmonių priklausymas Rusijos naftos įmonėms;
- perdirbtų produktų sunaudojimas transporto sektoriuje.

ES naftos perdirbimo sektorius susiduria su dideliais sunkumais išlikti konkurencingu – tą rodo perdirbimo pajėgumų mažėjimas ir užsienio, visų pirma Rusijos bendrovių, investicijos, kuriomis didinama priklausomybė nuo Rusijos žalios naftos. Europoje svarbu išlaikyti konkurencingus naftos perdirbimo pajėgumus, kad būtų galima išvengti per didelės priklausomybės nuo importuojamų perdirbtų naftos produktų ir gebėti pakankamai lanksčiai perdirbti žalios naftos atsargas¹⁶.

Ilgalaikėje perspektyvoje būtina sumažinti ES priklausomybę nuo naftos, visų pirma transporto sektoriuje. Komisija nustatė įvairių priemonių, skirtų mažinti išmetamų šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekį ir transporto degalų sunaudojimą, be kita ko alternatyviųjų degalų strategiją^{17,18}.

Pagrindiniai veiksmai

Valstybės narės turėtų:

- sustiprinti regioninių valstybių narių bendradarbiavimą tose srityse, kuriose jungiamosiomis linijomis, balansavimo susitarimais, pajėgumų mechanizmais ir rinkos integracija didinamas energetinis saugumas;
- kaip numatyta, iki 2014 m. pabaigos užbaigti energijos vidaus rinkos teisės aktų, visų pirma susijusių su atskyrimo taisyklėmis, priešingos krypties srautais ir galimybėmis naudotis dujų saugyklomis, perkėlimą į nacionalinę teisę;
- intensyvinti diskusijas dėl energijos apmokestinimo direktyvos, siekiant sumažinti dyzelinui skirtas mokesťines paskatas ir atkurti perdirbimo pajėgumų ir naftos produktų sunaudojimo ES pusiausvyrą; taip pat reikėtų apsvarstyti

¹⁶ Visų pirma atsižvelgiant į vykdomos sektoriaus tinkamumo patikros rezultatus.

¹⁷ 2011 m. baltoji knyga dėl transporto „Bendros Europos transporto erdvės kūrimo planas. Konkurencingos efektyviu išteklių naudojimu grindžiamos transporto sistemos kūrimas“, COM(2011) 144 *final*.

¹⁸ COM(2013) 17 *final*.

alternatyviesiems degalams, ypač iš atsinaujinančiųjų šaltinių pagamintiems degalams, palankaus apmokestinimo klausimą;

- dėti daugiau pastangų, kad būtų įgyvendinta neseniai patvirtinta direktyva dėl alternatyviųjų degalų infrastruktūros diegimo.

Perdavimo sistemos operatoriai turi:

- sparčiau įgyvendinti dujų ir elektros energijos tinklo kodeksus.

Komisija:

- prireikus paspartins pažeidimų nagrinėjimo procedūras, susijusias su vidaus rinkos teisės aktais;
- bendradarbiaus su valstybėmis narėmis, kad užtikrintų greitą visų bendro intereso projektų ir kitų priemonių įgyvendinimą, kad būtų pasiektas tikslas – tarpusavyje būtų sujungta bent 10 % visų valstybių narių įrengtųjų elektros energijos gamybos pajėgumų iki 2020 m. ir 15 % iki 2030 m. Koordinuos visų esamų bendrijos fondų, įskaitant EITP, ESI fondus ir Europos investicijų banką, paramą, siekdama paspartinti svarbiausių jungiamųjų linijų ir susijusios nacionalinės bei regioninės infrastruktūros statybą;
- bendradarbiaudama su valstybėmis narėmis ir jų nacionalinėmis reguliavimo institucijomis apsvartys, kokių priemonių gali būti imtasi siekiant pagreitinti atitinkamą tarpvalstybinį sąnaudų, susijusių su 2 priede nustatytais ypatingos svarbos projektais, ir visomis priemonėmis, kurios galėtų paskatinti juos užbaigti per ateinančius dvejus trejus metus, paskirstymą¹⁹;
- su pramonės atstovais ir valstybėmis narėmis aptars, kaip įvairinti žalios naftos tiekimą ES perdirbimo įmonėms, siekiant sumažinti priklausomybę nuo Rusijos;
- vykdys aktyvią prekybos darbotvarkę, siekdama užtikrinti galimybę patekti į naftos eksporto rinkas ir apriboti prekybą iškraipančią praktiką; šiuo tikslu ji skatins laikytis griežtų su energetika susijusių prekybos taisyklių ir, prireikus, užtikrins tinkamą jų laikymąsi;
- nustatys ES masto strateginius objektus naftos vertės grandinėje ir koordinuojamus veiksmus, siekdama užtikrinti, kad ES perdirbimo įmonių pajėgumų konsolidavimu būtų prisidedama prie ES energijos rūšių įvairinimo;
- bendradarbiaudama su TEA stebės naftos vertės grandinę ir užtikrins srautų, investicijų ir nuosavybės duomenų skaidrumą.

5. ENERGIJOS GAMYBOS EUROPOS SĄJUNGOJE DIDINIMAS

Sąjunga gali sumažinti savo priklausomybę nuo konkrečių tiekėjų ir kuro rūšių naudodama kuo daugiau vietos energijos išteklių.

5.1. Energijos gamybos Europos Sąjungoje didinimas

Per pastaruosius du dešimtmečius vietos energijos gamyba Europos Sąjungoje nuolat mažėjo²⁰, nepaisant padidėjusios atsinaujinančiosios energijos gamybos. Vis dėlto šią tendenciją vidutinės trukmės laikotarpiu galima sulėtinti toliau didinant atsinaujinančių

¹⁹ Tarpvalstybinis sąnaudų paskirstymas.

²⁰ Nuo 2001 m. iki 2012 m. bendra ES energijos gamyba sumažėjo 15 %.

išteklių energijos ir branduolinės energijos naudojimą, taip pat tvariai gaminant konkurencingą iškastinį kurą, kai pasirenkamos šios galimybės.

Atsinaujinančioji energija

Dėl didesnio atsinaujinančiosios energijos naudojimo per metus sutaupoma ne mažiau kaip 30 mlrd. EUR, kurie būtų išleisti importuojamam kurui. Apskaičiuota, kad 2012 m. atsinaujinančių išteklių energija sudarė 14,1 % ES galutinės suvartojamos energijos ir šis lygis turėtų pasiekti 20 % tikslą 2020 m. Žvelgiant į laikotarpį po 2020 m., Komisija pasiūlė, kad iki 2030 m. atsinaujinančiosios energijos dalis būtų padidinta bent iki 27 %.

Atsinaujinančių energijos išteklių naudojimas elektros energijos gamybai ir šildymui turi didelį potencialą iki šio dešimtmečio pabaigos ekonomiškai efektyviu būdu dar daugiau sumažinti gamtinių dujų naudojimą tam tikruose sektoriuose. Visų pirma, didelių importuojamo kuro kiekius gali pakeisti šildymui naudojama vietos atsinaujinančių išteklių energija. Pagal savo nacionalinius atsinaujinančiosios energijos planus valstybės narės planuoja, kad nuo 2012 iki 2020 m. šildymui bus papildomai naudojama 29 mln. TNE atsinaujinančių išteklių energijos, o elektros energijos gamybai – 39 mln. TNE atsinaujinančių išteklių energijos. Šių planų įgyvendinimas, naudojant nacionalinę ir ESI fondų paramą, ir ją derinant su EIB ir tarptautinių finansų įstaigų parama, galėtų būti paspartintas, didesnę dalį finansavimo skiriant laikotarpio pradžioje. Kaip ir infrastruktūros atveju didžiąją šios srities investicijų dalį turėtų skirti privatusis sektorius.

Pasirinkti atsinaujinančiąją energiją yra bet kuriuo atveju naudinga, tačiau buvo išreikštas susirūpinimas dėl sąnaudų ir poveikio vidaus rinkos veikimui. Mažėjant technologijų sąnaudoms, daugelio atsinaujinančių išteklių energija (pvz., vėjo jėgainių sausumoje) tampa vis labiau konkurencinga ir gali būti parduodama rinkoje. Šių išteklių platus masto integracijai reikės pažangesnių elektros energijos tinklų ir naujų energijos saugojimo sprendimų. Taip pat gali reikėti apsvarstyti regioninio lygmens pajėgumų mechanizmus²¹. Naujomis 2014–2020 m. Valstybės pagalbos aplinkos apsaugai ir energetikai gairėmis taip pat bus skatinama, kad 2020 m. nacionaliniai atsinaujinančių išteklių energijos planiniai rodikliai būtų pasiekti ekonomiškai efektyvesniu būdu.

Angliavandeniliai ir švarios anglių technologijos

Ekspluatuojant tradicinius naftos ir dujų išteklius Europoje – tiek tradicinėse gamybos zonose (pvz., Šiaurės jūroje), tiek naujai atrastose srityse (pvz., Viduržemio jūros rytinėje dalyje ir Juodojoje jūroje) – turėtų būti visapusiškai laikomasi energetikos ir aplinkos apsaugos teisės aktu, įskaitant naująją Jūroje vykdomos veiklos saugos direktyvą²². Naftos bei gamtinių dujų gavyba Europoje iš netradicinių išteklių, ypač skalūnų dujų, galėtų iš dalies kompensuoti mažėjančią tradicinių dujų gavybą²³, jeigu būtų tinkamai išspręsti visuomenės pritarimo ir poveikio aplinkai klausimai²⁴. Šiuo metu kai kuriose valstybėse narėse vykdoma pirminė žvalgybos veikla. Norint pradėti galimą komercinio masto gavybą reikia susidaryti tikslesnį vaizdą apie ES netradicinius išteklius (ekonomiškai reikšmingus išteklius).

²¹ Komisijos komunikatas „Elektros energijos vidaus rinkos kūrimas ir geriausių viešojo įsikišimo rezultatų užtikrinimas“, C(2013) 7243.

²² 2013/30/ES.

²³ JRC netradicinių dujų ir jų galimo poveikio ES energijos rinkai tyrimas (EUR25305 EN).

²⁴ Komisijos komunikatas ir rekomendacija dėl angliavandenilių (kaip antai skalūnų dujų) žvalgybos ir gavybos didžiatūrio hidraulinio ardymo metodu ES (COM(2014) 23 *final* ir 2014 m. sausio 22 d. rekomendacija 2014/70/ES).

Per pastaruosius du dešimtmečius ES mažėjo tiek vidaus anglių gavyba, tiek naudojimas. Tačiau keliose valstybėse narėse akmens anglis ir lignitas vis dar sudaro didelę dalį elektros energijos gamyboje naudojamų išteklių (apie 27 % ES). Nors ES šiuo metu importuoja apie 40 % kietojo kuro, jis gaunamas iš gerai veikiančios ir diversifikuotos pasaulinės rinkos, suteikiančios Sąjungai patikimą importo bazę. Didelis akmens anglių ir lignito išmetamo CO₂ kiekis reiškia, kad šio kuro ateitis ES gali būti užtikrinta tik jeigu naudojama anglies dioksido surinkimo ir saugojimo (CCS) technologija. CCS taip pat suteikia galimybę toliau tobulinti dujų ir naftos, kuri kitu atveju liktų neištraukta, gavybą. Todėl, turint omenyje gana ribotą ligšiolinį CCS taikymą, reikėtų dėti daugiau pastangų mokslinių tyrimų, plėtojimo ir diegimo srityje, siekiant visiškai išnaudoti šios technologijos teikiamas galimybes.

Pagrindiniai veiksmai

Valstybės narės turėtų:

- toliau plėtoti atsinaujinančius energijos išteklius, kad būtų pasiektas 2020 m. tikslas orientuojantis į rinką;
- pradėti atsinaujinančiųjų energijos išteklių rėmimo sistemų „europinimą“ geriau koordinuodamos nacionalines paramos schemas;
- paspartinti kuro šildymo sektoriuje pakeitimą atsinaujinančiuosius išteklius naudojančiomis šildymo technologijomis;
- užtikrinti stabilias nacionalines atsinaujinančių išteklių reguliavimo sistemas ir pašalinti administracines kliūtis;
- palengvinti galimybes gauti finansavimą visų lygių (didelės ir mažos apimties) atsinaujinančiųjų energijos išteklių projektams per bendrą Europos investicijų banko ir nacionalinių investicijų bankų iniciatyvą, prireikus naudojant ESI fondų teikiamą paramą;
- angliavandenilių ir švarios anglies technologijas (jei valstybė narė jas pasirenka) naudoti atsižvelgiant į išmetamo anglies dioksido kiekio mažinimo prioritetus;
- supaprastinti angliavandenilių projektų nacionalines administracines procedūras, be kita ko, atliekant strateginius poveikio aplinkai vertinimus ir sukuriant vieno langelio principu veikiančią leidimų išdavimo tvarką, remiantis Komisijos gairėmis dėl energetikos infrastruktūros poveikio aplinkai vertinimo procedūrų supaprastinimo ir bendro intereso projektų ir dėl didelės apimties tarpvalstybinių projektų poveikio aplinkai vertinimų²⁵;
- įvertinti netradicinių angliavandenilių potencialą visiškai atsižvelgiant į Rekomendaciją 2014/70/ES, kad būtų užtikrintas griežčiausių aplinkos apsaugos reikalavimų vykdymas;
- remti anglies dioksido surinkimo ir saugojimo parodomuosius projektus, ypač bendrai finansuojamus pagal programą „NER 300“ ir Europos energetikos programą ekonomikai gaivinti, kaip antai projektą „ROAD“.

Komisija:

- įsteigs netradicinių angliavandenilių gavybos Europos mokslo ir technologijų

²⁵ http://ec.europa.eu/environment/eia/pdf/PCI_guidance.pdf ir
<http://ec.europa.eu/environment/eia/pdf/Transboundary%20EIA%20Guide.pdf>.

tinklą;

- organizuos valstybių narių, atitinkamų pramonės sektorių ir aplinkos apsaugos srityje veikiančių nevyriausybinį organizacijų keitimasi informacija, siekdama parengti geriausių prieinamų angliavandenilių žvalgybos ir gavybos būdų informacinius dokumentus;
- užtikrins visišką CCS direktyvos įgyvendinimą ir peržiūrą ir priims sprendimą dėl antrojo sutarčių sudarymo turo pagal programą „NER 300“;
- daugiašalėse ir dvišalėse derybose skatins atsinaujinančiosios energijos technologijų vystymą ir prekybą.

6. ENERGETIKOS TECHNOLOGIJŲ TOLESNIS PLĖTOJIMAS

Dabartiniame ES energetinės priklausomybės mažinimo plane numatoma, kad būtina iš esmės pakeisti energetikos sistemą vidutinės trukmės ir ilguoju laikotarpiu; to nepavyks pasiekti, jei nebus aktyviai skatinamas naujų energetikos technologijų plėtojimas. Šios naujos technologijos reikalingos siekiant toliau mažinti pirminės energijos poreikį, įvairinti ir konsoliduoti pasiūlos galimybes (išorės ir vietos) ir optimizuoti energetikos tinklo infrastruktūrą, kad būtų galima visiškai išnaudoti įvairinimo teikiamas galimybes.

Naujos technologijos gali užtikrinti veiksmingus ir ekonomiškai efektyvius sprendimus pastatų ir vietos šildymo sistemų energetiniam efektyvumui pagerinti, suteikti naujų energijos saugojimo sprendimų ir pagerinti tinklų valdymą.

Kad tai būtų pasiekta, reikalingos didelės ES ir valstybių narių investicijos į energetikos srities mokslinius tyrimus ir inovacijas. Labai svarbu, kad būtų diegiama daug įvairių naujų energetikos technologijų, siekiant užtikrinti, kad pakankamas tų technologijų skaičius faktiškai pasiektų rinką ir leistų valstybėms narėms įgyvendinti įvairių energijos rūšių derinio pasirinkimus.

Šios investicijos turi apimti visą technologijų tiekimo grandinę nuo žaliavų (įskaitant svarbiausias žaliavas) iki gamybos, užtikrinant, jog mažindama ES energetinę priklausomybę nuo importo ES taip pat užtikrintų, kad būtų ribojama jos priklausomybė nuo užsienio technologijų. Galiausiai tokia strategija gali būti įgyvendinta tik jei ji sudaro neatsiejamą Sąjungos energetikos mokslinių tyrimų ir inovacijų politikos dalį.

Siekiant kuo labiau padidinti šių investicijų poveikį turi būti užtikrintas didesnis valstybių narių tarpusavio bei valstybių narių ir Komisijos veiksmų koordinavimas. Be to, ypač diegiant didelio masto demonstracinius projektus, bus labai svarbu, kad finansinės priemonės pritrauktų daugiau pramonės sektoriaus investicijų, pavyzdžiui, per Europos investicijų banką.

Pagrindiniai veiksmai

Komisija:

- įgyvendindama programos „Horizontas 2020“ mokslinių tyrimų ir inovacijų programos (2014–2020 m.) prioritetus atsižvelgs į energetinio saugumo klausimus ir užtikrins, kad būsimas Strateginio energetikos technologijų plano integruotas veiksmų planas atitiktų Europos energetinio saugumo strategiją.

7. IŠORĖS TIEKIMO IR SUSIJUSIOS INFRASTRUKTŪROS ĮVAIRINIMAS

7.1. Dujos

Importuojamos dujos sudaro maždaug 70 % ES sunaudojamų dujų²⁶; ši dalis turėtų išlikti nepakitusi iki 2020 m., tada šiek tiek padidėti iki maždaug 340–350 mlrd. m³ 2025–2030 m. 2013 m. 39 % importuojamų dujų pagal tūrį importuota iš Rusijos, 33 % iš Norvegijos ir 22 % – iš Šiaurės Afrikos (Alžyro ir Libijos). Kiti šaltiniai nedideli ir sudaro apie 4 %. SGD importas iš šių ir kitų šalių (pvz., Kataro, Nigerijos) padidėjo ir pasiekė maždaug 20 %, tačiau vėliau dėl didesnių kainų Azijoje sumažėjo iki maždaug 15 %.

Labai svarbu yra užsitikrinti galimybę naudotis įvairesniais gamtinių dujų ištekliais, kartu toliau išlaikant galimybę importuoti didelius dujų kiekius iš patikimų tiekėjų. SGD išliks ir ateityje didės kaip potencialaus tiekimo įvairinimo šaltinis. Naujos iš Šiaurės Amerikos, Australijos, Kataro tiekiamos SGD ir naujai aptikti ištekliai Rytų Afrikoje turėtų padidinti SNG rinkų dydį ir likvidumą. Pirmoji JAV rytinėje pakrantėje dujų skystinimo gamykla, kurios pajėgumas maždaug 24 mlrd. m³ per metus, turėtų pradėti veikti 2015–2017 m. Rengiama daug kitų projektų. Manoma, kad didžioji dalis kiekio būtų nukreipta į Azijos rinkas, tačiau kai kurios Europos bendrovės jau derasi dėl SGD tiekimo su JAV SGD gamintojais. Šiuos pokyčius reikėtų skatinti į atitinkamus prioritetus atsižvelgiant ES išorės politikoje, ypač vykstančiose derybose dėl Transatlantinės prekybos ir investicijų partnerystės. Galimybių didinti dujų gavybą yra tiek Norvegijoje (iki 116 mlrd. m³ per metus 2018 m., palyginti su dabartiniu 106 mlrd. m³ per metus lygiu), tiek Šiaurės Afrikoje (kurioje yra potencialiai milžiniškų neiširtų ir neišnaudotų angliavandenilių išteklių; be to, jos pranašumas – geografinis artumas). Vadovaudamasi galiojančiais tarpusavio sujungimo tikslais Sąjunga turėtų patobulinti vidaus jungtis, kad užtikrintų, jog visų šių tiekėjų dujos pasiektų visas regionines rinkas.

ES politikos tikslas turėtų būti ne tik stiprinti mūsų santykius su esamais tiekėjais, bet ir atverti naujų tiekimo galimybių. Pietinio dujų koridoriaus sukūrimas ir nustatyti bendro intereso projektai yra šiuo atžvilgiu svarbus elementas, nes padeda pasirengti tiekimui iš Kaspijos jūros regiono ir už jo ribų. Būtina toliau vykdyti aktyvią prekybos politiką šiame regione siekiant užtikrinti patekimą į rinką, tačiau taip pat svarbu siekiant plėtoti ypatingos svarbos infrastruktūros objektus, kurių veiklos gyvybingumas priklauso nuo galimybių eksportuoti pakankamus dujų kiekius. Tikimasi, kad pirmuoju etapu iki 2020 m. per pietinį dujų koridorių į Europos rinką pateks 10 mlrd. m³ per metus Azerbaidžano gamtinių dujų. Be to, šis naujas jungiamasis dujotiekis yra labai svarbus jungčiai su Artimaisiais Rytai užtikrinti. Per šiuo metu Turkijoje numatytą infrastruktūrą Europos rinkai galėtų būti tiekama iki 25 mlrd. m³ dujų per metus. Ilgalaikeje perspektyvoje kitos šalys, pavyzdžiui, Turkmėnistanas, Irakas ir Iranas (jeigu bus įvykdytos sąlygos sankcijoms panaikinti) taip pat galėtų daug prisidėti prie pietinio dujų koridoriaus plėtos. Ypač svarbu bus vykdyti nuoseklią ir tikslingą užsienio politiką šių šalių atžvilgiu. Be to, ES turėtų pradėti intensyvesnę politinę ir prekybos dialogą su Šiaurės Afrikos ir Rytų Viduržemio jūros regiono valstybėmis partnerėmis, visų pirma siekiant sukurti Viduržemio jūros dujų mazgą Europos pietuose.

²⁶ ES energetikos, transporto ir šiltnamio efektą sukeliančių dujų išmetimo tendencijos iki 2050 m. – 2013 m. bazinis scenarijus – Europos Komisija.

Visa tai bus įmanoma tik jei bus galima naudotis importo infrastruktūros pajėgumais ir jei dujos bus parduodamos už prieinamą kainą. Turės būti užtikrintas deramas ES ir valstybių narių bendradarbiavimas (žr. 4 skirsnį).

7.2. Uranas ir branduolinis kuras

Branduolinių elektrinių gaminama elektros energija yra patikima, netarši bazinės apkrovos elektros energija, atliekanti svarbų vaidmenį užtikrinant energetinį saugumą. Skirtingai nuo dujas ar anglis deginančių jėgainių, branduolinio kuro kaina kaip santykis su bendromis elektros energijos gamybos sąnaudomis yra nedidelė, ir uranas sudaro tik mažą visų branduolinio kuro sąnaudų dalį. Pasaulinė urano tiekimo rinka yra patikima ir pakankamai įvairi, nepaisant to, ES yra visiškai priklausoma nuo išorės tiekėjų. Yra tik keli subjektai pasaulyje, galintys transformuoti uraną į branduolinių reaktorių kurą, bet ES pramonė pirmąja technologijų srityje visoje grandinėje, įskaitant sodrinimą ir perdirbimą.

Branduolinė sauga yra neabejotinas ES prioritetas. ES turėtų išlikti branduolinės saugos lyderė ir skatintoja tarptautiniu lygiu. Todėl svarbu paspartinti iš dalies pakeistos branduolinės saugos direktyvos priėmimą, kuria sustiprinamas branduolinės energetikos reguliavimo institucijų savarankiškumas, numatytas informacijos teikimas visuomenei ir reguliarūs tarpusavio vertinimai.

Tačiau Rusija yra svarbi konkurentė branduolinio kuro gamybos srityje ir siūlo integruotus investicijų į visą branduolinės grandinę paketus. Todėl ypatingas dėmesys turėtų būti skiriamas investicijoms į naujas branduolines elektrines, kurios statomos ES naudojant ne ES technologijas, siekiant užtikrinti, kad šios elektrinės nebūtų priklausomos tik nuo Rusijos tiekiamo branduolinio kuro. Euratomo tiekimo agentūra turi užtikrinti, kad galimybė gauti kurą iš įvairių tiekimo šaltinių būtų nustatyta kaip sąlyga vykdant bet kokias naujas investicijas. Be to, reikia sukurti visiems jėgainių operatoriams bendrą diversifikuotą kuro tiekimo portfelį.

Pagrindiniai veiksmai

Komisija ir valstybės narės turėtų drauge:

- ES lygmeniu padidinti dujų tiekimo saugumo skaidrumą ir išanalizuoti, kaip pagal esamus ataskaitų teikimo mechanizmus, pvz., Eurostato duomenis ir Komisijos rinkos stebėjimą, toliau galima būtų plėtoti informacijos apie kainas teikimą;
- remti ir toliau plėsti dujų tiekimo infrastruktūrą su Norvegija, pietinių dujų koridorių ir Viduržemio jūros dujų mazgą;
- įdiegti ES lygmens energijos tiekimo saugumo stebėsenos sistemą, pagrįstą Europos Komisijos metinėmis ataskaitomis Europos Vadovų Tarybai ir Europos Parlamentui;
- paspartinti iš dalies pakeistos Branduolinės saugos direktyvos priėmimą;
- bendradarbiauti siekdamas įvairinti branduolinio kuro tiekimą.

Komisija:

- vykdys aktyvią prekybos politiką, siekdama užtikrinti galimybę patekti į gamtinių dujų / SGD eksporto rinkas ir apriboti prekybą iškraipiančią praktiką; šiuo tikslu ji skatins laikytis griežtų su energetika susijusių prekybos taisyklių ir,

prireikus, užtikrins tinkamą jų laikymąsi;

- sieks panaikinti esamus naftos eksporto draudimus, taikomus trečiosiose šalyse;
- vertindama naujus branduolinių investicijų projektus ir naujų susitarimų arba sutarčių su trečiosiomis šalimis projektus sistemingai atsižvelgs į kuro tiekimo įvairinimą.

8. NACIONALINĖS ENERGETIKOS POLITIKOS KOORDINAVIMO GERINIMAS IR VIENINGOS POZICIJOS VYKDANT IŠORĖS ENERGETIKOS POLITIKĄ LAIKYMASIS

Daugelis pirmiau aprašytų priemonių rodo, kad pagrindinis prioritetas – būtinybė valstybėms narėms geriau koordinuoti svarbius energetikos politikos sprendimus. Aišku, kad sprendimai dėl energijos šaltinių derinio yra nacionalinė prerogatyva, tačiau laipsniška energetikos infrastruktūros ir rinkų integracija, bendra priklausomybė nuo išorės tiekėjų, būtinybė užtikrinti solidarumą krizės metu reiškia, kad visi pagrindiniai politiniai sprendimai energetikos klausimais turėtų būti aptariami su kaimyninėmis šalimis. Tas pats pasakytina ir apie ES energetikos politikos išorės aspektą^{27, 28}.

Komisija palankiai vertina tam tikrų valstybių narių raginimus sukurti energijos sąjungą. Ji remia idėją sukurti mechanizmą, pagal kurį būtų sudarytos sąlygos valstybėms narėms prieš priimant svarbius sprendimus, susijusius su jų energijos šaltinių deriniu, vienoms kitas apie juos informuoti ir išsamiai juos aptarti, siekiant nacionaliniame sprendimų priėmimo procese atsižvelgti į atitinkamas pastabas.

Europos Sąjungos bendras interesas – užtikrinti, kad tarptautinės energijos rinkos būtų pastovios, skaidrios, grindžiamos taisyklėmis ir likvidžios. Tarptautinėse organizacijose ir forumuose ES turėtų skelbti nuoseklią ir suderintą žinią. Susiję politikos veiksmai – suderintai skatinti tvarios energetikos technologijas visame pasaulyje, ypač besiformuojančios rinkos ekonomikos šalyse, kurios, kaip manoma, labiausiai prisidės prie energijos poreikio didėjimo per ateinančius dešimtmečius. Tokia iniciatyva ne tik atitinka bendrus ES aplinkos ir klimato kaitos tikslus, bet ir gali turėti įtakos tradicinio iškastinio kuro rinkoms – mažinti paklausą ir didinti likvidumą.

Mūsų tikslas artimesnėje kaimynystėje turi būti visais lygmenimis įtraukti visus partnerius, kad būtų galima užtikrinti glaudžią jų integraciją į ES energijos rinką. Energijos bendrija, siekianti ES energetikos *acquis* taikymo narystės siekiančiose ir kaimynystės šalyse, turėtų būti toliau stiprinama atsižvelgiant į ES tiekimo saugumo problemas. To turėtų būti siekiama skatinant energetikos sektoriaus reformas programoje dalyvaujančiose šalyse, taip pat remiant jų energetikos sistemos modernizavimą ir jų visišką integraciją į ES energetikos reguliavimo sistemą. Be to, trumpuoju ir vidutinės trukmės laikotarpiais turėtų būti patobulinta Energijos bendrijos institucinė struktūra, siekiant sustiprinti vykdymo užtikrinimo mechanizmus.

Reikia sistemingai naudoti užsienio politikos priemones, pvz., nuolat įtraukti energetikos klausimus į politinį dialogą su strateginiais partneriais, ypač aukščiausiojo lygio susitikimuose. Bus atlikta ES dialogo energetikos klausimais su pagrindinėmis šalimis

²⁷ Komisijos ataskaita „Komunikato dėl energijos tiekimo saugumo ir tarptautinio bendradarbiavimo bei 2011 m. lapkričio mėn. Energetikos tarybos išvadų įgyvendinimas“ [COM(2013) 638].

²⁸ 2013 m. gruodžio 12 d. priimtas Tarybos pranešimas „Tolesnė veikla, susijusi su 2013 m. gegužės 22 d. Europos Vadovų Tarybos susitikimu. Su ES energetikos politikos išorės aspektu susijusių pokyčių apžvalga“.

tiekėjomis peržiūra. Neseniai Romoje įvykusiame G7 energetikos ministrų susitikime priimtas bendras pranešimas yra geras mūsų sustiprinto bendradarbiavimo su pagrindiniais partneriais pavyzdys. Taip pat reikia užtikrinti derėjimą su kitų sektorių politikos išorės aspektais – tai galėtų padėti skatinti energetinį saugumą, visų pirma kiek tai susiję su ES išorės pagalbos priemonių strateginiu programavimu. Europos išorės veiksmų tarnyba atlieka svarbų vaidmenį energetikos klausimus įtraukdama į ES užsienio politiką ir koordinuodama veiksmus su valstybių narių užsienio reikalų ministerijomis.

Be to, valstybių narių energetikos srities susitarimai su trečiosiomis šalimis turėtų visiškai atitikti ES teisės aktus ir ES tiekimo saugumo politiką. Šiuo tikslu Komisija ir valstybės narės turėtų visapusiškai pasinaudoti 2012 m. spalio 25 d. Europos Parlamento ir Tarybos sprendimu Nr. 994/2012/ES, kuriuo nustatomas keitimosi informacija apie tarpvyriausybinius valstybių narių ir trečiųjų šalių energetikos susitarimus mechanizmas. Tai visų pirma yra susiję su galimybe parengti standartines nuostatas ir paprašyti Komisijos pagalbos derybose. Be to, atsižvelgiant į pastarojo meto patirtį, valstybės narės ir įmonės, prieš sudarydamos tarpvalstybinius susitarimus, kurie gali daryti poveikį energijos tiekimo saugumui ir įvairinimo galimybėms, turi kuo anksčiau pranešti Komisijai ir prašyti Komisijos patarimų derybų metu. Tam reikia peržiūrėti Sprendimą 994/2012/ES.

Dujų sektorius yra ypatinga interesų sritis, kurioje didesniu ES politinio lygmen bendradarbiavimu su galimomis šalimis tiekėjomis būtų sudarytos sąlygos komerciniams sandoriams sudaryti, nekeliant pavojaus tolesniam konkurencingos ES vidaus rinkos vystymuisi. Be to, kai kuriais atvejais paklausos sujungimas galėtų padidinti ES derybinę galią.

Dėl bendro gamtinių dujų pirkimo buvo nurodytas Euratomo tiekimo agentūros bendras pirkimo mechanizmas. Esamomis aplinkybėmis, kai urano rinkoje nėra tiekimo saugumo pavojaus, šiuo mechanizmu sudaromos sąlygos komerciniams partneriams visiškai laisvai derėtis dėl sandorių. Bendrai pasirašydama sutartis Euratomo tiekimo agentūra tik patvirtina, kad nėra pavojaus tiekimo saugumui. Jeigu sutartimi būtų pažeistas tiekimo saugumas, agentūra turi teisę jai prieštarauti. Remdamasi pranešimais ir kita gaunama informacija Euratomo tiekimo agentūra taip pat didina branduolinio kuro rinkos skaidrumą teikdama periodines ataskaitas.

Komisija, glaudžiai bendradarbiaudama su valstybėmis narėmis, išnagrinės, ar būtų galima parengti atitinkamą procedūrą dujų sektoriuje, kuri padėtų padidinti skaidrumą rinkoje ir atsižvelgti į energetinio saugumo poreikius. Be to, galima būtų įvertinti savanoriškų paklausos sutelkimo mechanizmų, kurie galėtų padidinti Europos pirkėjų derybines galias, sukūrimo galimybes. Juos reikėtų atidžiai suplanuoti ir vykdyti, siekiant užtikrinti jų atitiktį ES teisės aktams ir prekybos teisei. Prireikus šalys kandidatės ar potencialios šalys kandidatės galėtų būti susietos su tokia procedūra.

Pagrindiniai veiksmai

Komisija:

- užtikrins, kad būtų įgyvendintos priemonės, nurodytos 2011 m. rugsėjo mėn. komunikate dėl išorės energetikos politikos;
- įvertins savanoriško paklausos sutelkimo mechanizmų galimybes, kurios galėtų padidinti Europos pirkėjų derybines galias, laikantis ES ir prekybos teisės aktų;
- drauge su EIVT skatins sistemingiau naudoti užsienio politikos priemones

siekiant remti išorės energetikos politikos tikslus ir stiprinti energetikos bei užsienio politikos tikslų darną;

- peržiūrės Sprendimą 994/2012/ES, kuriuo nustatomas keitimosi informacija apie tarpvyriausybinius valstybių narių ir trečiųjų šalių energetikos susitarimus mechanizmas.

Valstybės narės turėtų:

- prieš priimdamos svarbius nacionalinius energetikos politikos sprendimus, apie juos informuoti viena kitą, visapusiškai pasinaudodamos esamais Komisijos vadovaujama forumais;
- užtikrinti Komisijos informavimą ankstyvu etapu prieš pradėdamos derybas dėl tarpvyriausybinių susitarimų, kurie gali turėti poveikį energijos tiekimo saugumui ir įtraukti Komisiją į derybas. Taip būtų užtikrinta, kad susitarimai sudaromi visapusiškai laikantis Sąjungos teisės.

IŠVADOS

Per pastaruosius kelerius metus padaryta didelė pažanga stiprinant Europos energetinį saugumą. Nepaisant šių pasiekimų, Europos pažeidžiamumas, susijęs su energetikos srities sukrėtimais, išlieka. Todėl Europos energetikos saugumo strategijoje išdėstyta keletas konkrečių priemonių, skirtų Europos atsparumui sustiprinti ir jos priklausomybei nuo energijos importo sumažinti.

Sąjungos energetinio saugumo strategija yra neatsiejama nuo 2030 m. klimato ir energetikos politikos strategijos ir dėl jos turėtų būti bendrai sutarta Europos Vadovų Taryboje. Pereinant prie konkurencingos mažo anglies dioksido kiekio technologijų ekonomikos sumažės importuojamo iškastinio kuro naudojimas dėl energijos poreikio sumažėjimo ir atsinaujinančiųjų bei kitų vietinių energijos išteklių naudojimo.

Artimiausioje ateityje

1. Sąjunga turi pagerinti savo pasirengimą energijos tiekimo sutrikimams būsimos žiemos laikotarpiu. Siekiant padidinti atsparumą reikėtų sustiprinti esamus Europos ekstremalių situacijų ir solidarumo mechanizmus remiantis Komisijos drauge su valstybėmis narėmis, reguliavimo institucijomis, perdavimo sistemų operatoriais ir veiklos vykdytojais koordinuojama energetinio saugumo rizikos vertinimais (energetinio saugumo testavimu nepalankiausiomis sąlygomis). Sąjunga taip pat turi bendradarbiauti su tarptautiniais partneriais, kad būtų sukurti nauji su gamtinėmis dujomis ir dujų saugojimo infrastruktūros naudojimui susiję solidarumo mechanizmai.
2. Dominuojantys tiekėjai, vykdydami naujas investicijas į infrastruktūrą, turi laikytis visų vidaus rinkos ir konkurencijos taisyklių. Visų pirma projektas „Southstream“ turėtų būti sustabdytas iki kol bus užtikrintas visiškas atitikimas ES teisės aktams ir jis bus iš naujo įvertintas atsižvelgiant į ES energetinio saugumo prioritetus.
3. Siekdama padidinti energetinį saugumą Sąjunga turėtų glaudžiai bendradarbiauti su kaimyninėmis šalimis ir partneriais Energijos bendrijoje, visų pirma Ukraina ir Moldova. Palankiai šiuo atžvilgiu vertintinas neseniai priimtas susitarimas dėl priešingos krypties srautų tarp Slovakijos ir Ukrainos.

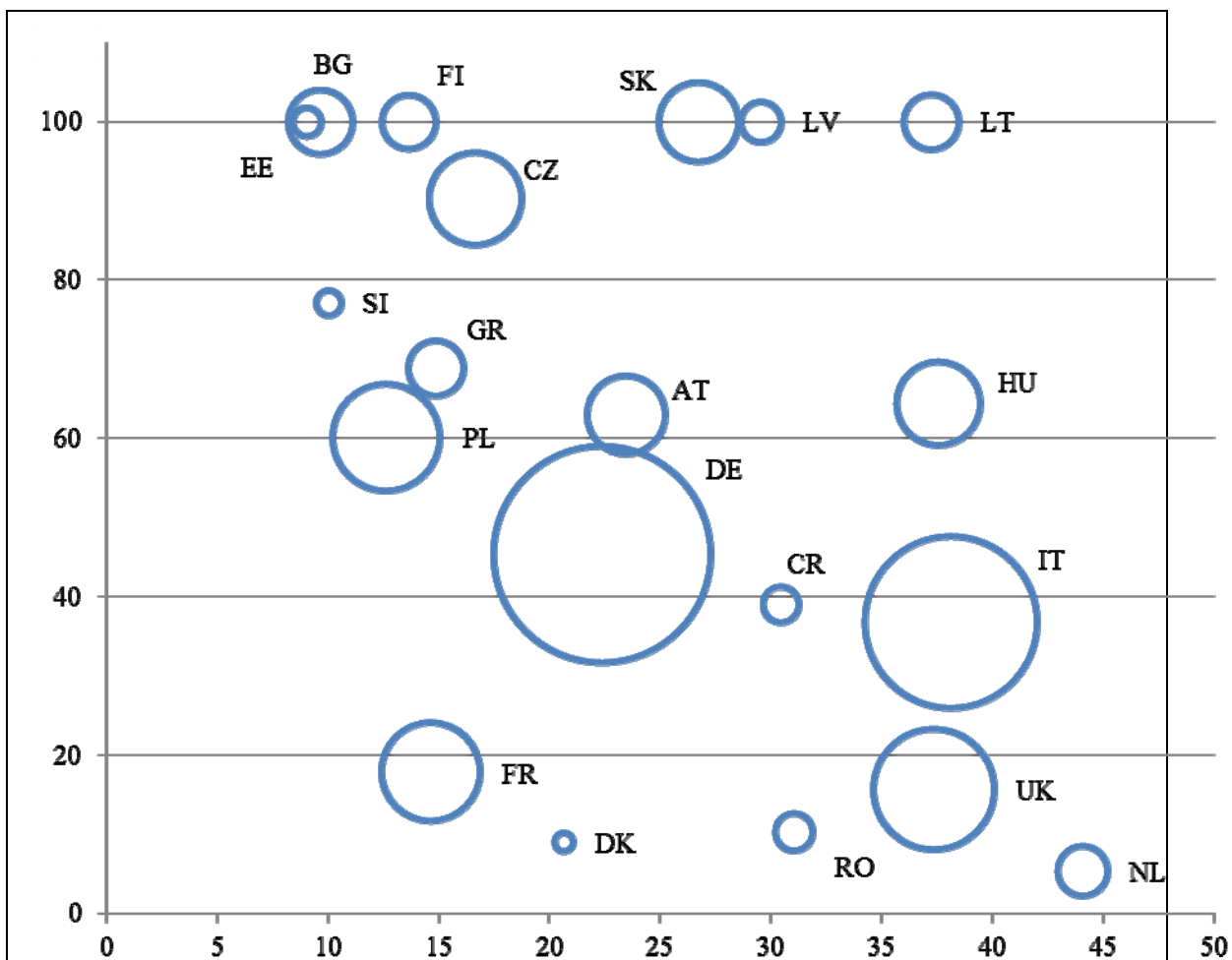
Vidutinės trukmės ir ilguoju laikotarpiu

4. Europa turi siekti sukurti veiksmingesnę ir labiau integruotą energijos rinką. Reikėtų sparčiau įgyvendinti prioritetinius projektus siekiant susieti esamas „energetines

salas“ ir užtikrinti, kad iki 2020 m. būtų pasiektas sujungimo tikslas – tarpusavyje būtų sujungta bent 10 % visų įrengtųjų elektros energijos gamybos pajėgumų. Iki 2030 m. valstybės narės turėtų pasiekti 15 % tarpusavio sujungimo tikslą.

5. Sąjunga turi sumažinti savo priklausomybę nuo tam tikrų išorės tiekėjų įvairindama savo energijos išteklius, tiekėjus bei maršrutus. Visų pirma reikėtų sustiprinti partnerystę su Norvegija, paspartinti pietinio dujų koridoriaus vystymą ir skatinti naujo dujų mazgo Pietų Europoje kūrimą.
6. Įgyvendinant ES finansines priemones 2014–2020 m. laikotarpiu, visų pirma naudojant Europos regioninės plėtros fondą, Europos infrastruktūros tinklų priemonę, programą „Horizontas 2020“ ir Europos kaimynystės politikos priemonę, pirmenybė turėtų būti teikiama energetiniam saugumui ir perėjimui prie mažo anglies dioksido kiekio ekonomikos. Šiais prioritetais taip pat turėtų būti vadovaujama įgyvendinant ES išorės veiksmų priemones, pvz., Kaimynystės investicinę priemonę ir Vakarų Balkanų investicinę priemonę bei Europos investicijų banko ir Europos rekonstrukcijos ir plėtros banko veiksmus.
7. Siekiant patikimai spręsti energetinio saugumo uždavinį būtina labiau derinti valstybių narių nacionalinę energetikos politiką. Nacionaliniai sprendimai dėl energijos rūšių derinio ar energetikos infrastruktūros daro poveikį kitoms valstybėms narėms ir visai Sąjungai. Nustatydamos savo ilgalaikę energetikos politikos strategiją ir rengdamos tarpvyriausybinius susitarimus su trečiosiomis šalimis, valstybės narės turėtų geriau informuoti vienas kitą ir Komisiją. Reikia dėti daugiau pastangų siekiant užtikrinti geresnę energetikos politikos ir užsienio politikos tikslų sąveiką ir mūsų partnerių atžvilgiu laikytis bendros pozicijos.

1 PRIEDAS. PRIKLAUSOMYBĖ NUO RUSIJOS TIEKIAMŲ GAMTINIŲ DUJŲ

Horizontalioji ašis: gamtinių dujų dalis procentais energijos rūšių derinyje – Vertikali ašis: Rusijos gamtinių dujų dalis procentais, palyginti su bendru šalių sunaudojamų dujų kiekiu
- Apskritimų dydis: importuotų Rusijos gamtinių dujų kiekis.

Įverčiai grindžiami preliminariais 2013 m. pramonės duomenimis, įskaitant Rusijos įmonių parduodamas gamtines dujas, kurios nebūtinai išgaautos Rusijoje.

2 PRIEDAS. PAGRINDINIŲ TIEKIMO SAUGUMO INFRASTRUKTŪROS PROJEKTŲ ĮGYVENDINIMO BŪKLĖ

Gamtinių dujų projektai

A Trumpalaikiai (2014–2016 m.) projektai			
Nr.	Projekto pavadinimas	Išsamesnė informacija	Užbaigimo terminas
Baltijos šalių dujų rinka			
1	LT: SGD laivas	Laivas (ne bendro intereso projektas). Būklė: šiuo metu statomas	2014 m. pabaiga
2	Klaipėdos–Kiemėnų dujotiekio modernizavimas	Dujotiekio jungties nuo Klaipėdos iki Lietuvos ir Latvijos jungiamojo dujotiekio pajėgumų padidinimas. Būklė: Poveikio aplinkai vertinimas ir inžinerinis projektavimas	2017 m.
Dujų tiekimo galimybių Vidurio ir Pietryčių Europoje didinimas			
1	PL: SGD terminalas	Terminalas Svinouisceyje ir jungiamasis dujotiekis (ne bendro intereso projektas dėl baigtumo lygio). Būklė: šiuo metu statomas	2014 m. pabaiga
2	EL–BG jungiamasis dujotiekis	Naujas jungiamasis dujotiekis, kuriuo siekiama didinti diversifikavimą ir tiekti Šahdenizo telkinio dujas į Bulgariją. Būklė: leidimų išdavimas, poveikio aplinkai vertinimas (vėluojama 2 metus)	2016 m.
3	EL–BG priešingos krypties srautas	Nuolatinio priešingos krypties srauto esamame jungiamajame dujotiekyje sukūrimas (alternatyvus Bulgarijos ir Graikijos jungiamajam dujotiekiui (IGB) arba jį papildantis). Būklė: tyrimai iki galimybių studijos	2014 m.
4	BG: saugyklos atnaujinimas	Chireno saugyklos pajėgumų didinimas; būklė: tyrimai iki galimybių studijos	2017 m.
5	HU–HR priešingos krypties srautas	Priešingos krypties srautas, kuriuo sudaromos sąlygos transportuoti dujas priešinga kryptimi iš Kroatijos į Vengriją. Būklė: galimybių studijos.	2015 m.
6	HU–RO priešingos krypties srautas	Projektas siekiant sudaryti sąlygas transportuoti dujas iš Rumunijos į Vengriją. Būklė: galimybių studijos.	2016 m.
7	BG–RS jungiamasis dujotiekis	Naujas jungiamasis dujotiekis, kuriuo užtikrinamas Bulgarijos ir Serbijos tiekimo saugumas. Būklė: poveikio aplinkai vertinimas, maršruto nustatymas, finansavimas (problemos, susijusios su	2016 m.

		„Srbijagas“ atskyrimu finansavimui gauti)	
8	SK–HU jungiamasis dujotiekis	Naujas dvikryptis dujotiekis. Būklė: šiuo metu statomas	2015 m.
B Vidutinės trukmės projektai (2017–2020 m.)			
Nr.	Projekto pavadinimas	Išsamesnė informacija	Užbaigimo terminas
Baltijos šalių dujų rinka			
1	PL–LT jungiamoji linija	Naujas dvikryptis dujotiekis (GIPL), kuriuo užbaigiama Baltijos valstybių izoliacija. Būklė: galimybių studija / pradinio inžinerinio projektavimo tyrimai (FEED)	2019 m.
2	FI–EE jungiamasis dujotiekis	Naujas dvikryptis dujotiekis jūroje („Balticconnector“). Būklė: tyrimai iki galimybių studijos / leidimų išdavimas	2019 m.
3	Baltijos SGD terminalas	Naujas SGD terminalas, dėl kurio vietos bus nuspręsta (EE / FI). Būklė: tyrimai iki galimybių studijos, leidimų išdavimas	2017 m.
4	LV–LT jungiamasis dujotiekis	Esamo jungiamojo dujotiekio (įskaitant kompresorinę) atnaujinimas. Būklė: tyrimai iki galimybių studijos	2020 m.
Dujų transportavimo iš Ispanijos šiaurės kryptimi galimybė			
1	ES–FR jungiamasis dujotiekis „Midcat“	Naujas jungiamasis dujotiekis (įskaitant kompresorių), siekiant sudaryti sąlygas transportuoti dujas ²⁹ abiem kryptimis tarp Prancūzijos ir Ispanijos. Būklė: galimybių studija	Turi būti nustatytas
Projektų grupė, kuriais siekiama padidinti dujų tiekimo galimybes Vidurio ir Pietryčių Europoje			
1	PL–CZ jungiamasis dujotiekis	Naujas dvikryptis dujotiekis tarp Čekijos ir Lenkijos. Būklė: galimybių studija / pradinio inžinerinio projektavimo tyrimai, leidimų išdavimas (CZ)	2019 m.
2	PL–SK jungiamasis dujotiekis ³⁰	Naujas dvikryptis dujotiekis tarp Slovakijos ir Lenkijos. Būklė: 2014 m. turi būti priimtas galutinis finansavimo sprendimas	2019 m.
3	PL: 3 vidaus	Vidaus perdavimo pajėgumų	2016–2018 m

²⁹ Dujoms iš Ispanijos į Prancūziją tiekti tiekimo krizės Vakarų ir Vidurio Europoje atveju. Dujoms iš Prancūzijos į Ispaniją tiekti aukštomis dujų kainoms Ispanijoje sumažinti. „Artère du Rhône“ atkarpa taip pat turi būti sustiprinta.

³⁰ Šie du jungiamieji vamzdiniai (PL–CZ ir PL–SK) sudarys sąlygas transportuoti dujas tarp Baltijos ir Adrijos jūrų, tačiau dujos iš Vokietijos, Nyderlandų ir Norvegijos jais taip pat galėtų būti transportuojamos, gerokai pagerinant tiekimo saugumo padėtį visoje Pietryčių ir Rytų Europoje.

	dujotiekiai ir kompresorinė	stiprinimas siekiant susieti Baltijos jūros pakrantėje esančius padavimo taškus su PL–SK ir PL–CZ jungiamaisiais dujotiekiais. Būklė: tyrimai iki galimybių studijos	
4	TANAP (TR–EL)	Transanatolijos gamtinių dujų dujotiekis, kuriuo Kaspijos jūros dujos per Turkiją tiekiamos į ES ir atveriamas pietinis dujų koridorius. Būklė: galimybių studija / galutinis investicijų sprendimas	2019 m.
5	TAP (EL–AL–IT)	Pietinio dujų koridoriaus ES vidaus dalis. Tiesioginė jungtis su TANAP. Būklė: leidimų išdavimas	2019 m.
6	IAP (AL–ME–HR)	Balkanų dujų žiedo naujo jungiamojo dujotiekio, sujungto su TAP, dalis. Būklė: galimybių studija / pradinio inžinerinio projektavimo tyrimai	2020 m.
7	SGD terminalas Kroatijoje	Naujas SGD terminalas Krke, kuriuo remiamas tiekimo saugumas ir diversifikavimas regione. Būklė: galimybių studija / pradinio inžinerinio projektavimo tyrimai (finansavimo klausimai)	2019 m.
8	BG: vidaus sistema	Regioninei integracijai reikalingos transportavimo sistemos atkūrimas ir plėtimas. Būklė: galimybių studija / pradinio inžinerinio projektavimo tyrimai	2017 m. (turi būti nustatyta)
9	RO: vidaus sistema ir priešingos krypties srautas į Ukrainą	Rumunijos tranzito ir perdavimo sistemos integracija ir priešingos krypties srautas į Ukrainą. Būklė: galimybių studija (reguliavimo klausimai dėl priešingos krypties srauto)	Turi būti nustatyta
10	EL: kompresorinė	Kompresorinė Kipyje, sudarysianti sąlygas sujungti TANAP ir TAP. Būklė: leidimų išdavimas.	2019 m.
11	EL: Aleksandrupolio SGD terminalas	Naujas SGD terminalas Šiaurės Graikijoje. Būklė: leidimų išdavimas	2016 m. ³¹
12	EL: Egėjo SGD terminalas	Naujas SGD plūdrusis terminalas Kavalos įlankoje. Būklė: galimybių studija / pradinio inžinerinio projektavimo tyrimai, leidimų išdavimas	2016 m. ³²

³¹ Projektų rengėjų pateikta informacija, tačiau pradžios pagrįsčiau galima tikėtis po 2017 m.

³² Kaip nurodyta pirmiau

Elektros energijos projektai

A Trumpalaikiai (2014–2016 m.) projektai			
Nr.	Projekto pavadinimas	Išsamesnė informacija	Užbaigimo terminas
Baltijos valstybių izoliacijos užbaigimas			
1	Nordbalt 1 ir 2	Švedijos ir Lietuvos jungiamosios linijos (ne bendro intereso projektas). Būklė: šiuo metu statomos	2015 m.
2	LT-PL jungiamoji linija	Nauja jungiamoji linija ir nuolatinės srovės intarpas (keitiklis); tolesnis etapas suplanuotas 2020 m.; Lenkijoje turi būti atlikti susiję stiprinimo darbai. Būklė: šiuo metu statoma	2015 m. (pirmas etapas)
B Vidutinės trukmės (2017–2020 m.) projektai			
Nr.	Projekto pavadinimas	Išsamesnė informacija	Užbaigimo terminas
Baltijos valstybių izoliacijos užbaigimas			
1	LV ir SE vidaus linijos	LV–SE jungiamosios linijos (Nordbalt) pajėgumų didinimas. Būklė: galimybių studija / pradinio inžinerinio projektavimo tyrimai	2019 m.
2	EE–LV jungiamoji linija	Jungiamoji linija ir susiję stiprinimo darbai Estijoje. Būklė: galimybių studija / pradinio inžinerinio projektavimo tyrimai	2020 m.
3	EE, LV ir LT sinchronizavimas su žemyninės Europos tinklais	Baltijos valstybių sinchronizavimas. Būklė: galimybių studija.	2020 m. (turi būti nustatyta)
Iberijos pusiasalio valstybių izoliacijos užbaigimas			
1	Prancūzijos ir Ispanijos jungiamoji linija	AİNS povandeninio kabelio jungtis tarp Akvitanijos (FR) ir Baskų krašto (ES)	2020 m. (turi būti nustatyta)